

AKATALPA

Ekim 2005 - Sayı 70

Aylık Edebiyat Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Şiiri Şairlerin Zulmünden Kurtarma Denemeleri, II

LÜTFEDEN KİM

Ramis DARA

Okur mu şaire lütfediyor, şair mi okura?

Günümüz şairlerinin çoğunda gördüğüm tutum şu. Şair, büyük; değilse değerli; değilse önemli bir varlıktır; hatta o neredeyse varlık-üstüdür ve insanlara lütfetmektedir. Bu yüzden insanlarla etik ve toplumsal bağ kurmasının bir gereği yoktur. İsteddiği kadar kaba, istediği kadar bencil ve benbenci olabilir. Bu onun en doğal hakkıdır. Paylaşım ne kelime. O sadece verecektir. İstedikini verecektir. Vermiştir de hatta çoktan. Yeryüzü şimdiden biraz da o olmuştur. Ve insanlar o verilenle avunmalı, gönenmeli, sevinmeli, o verilenle yatıp kalkmalı, onu bütün insanlığın görebileceği bir yüksekliğe doğru fırlatmalı, ortak göndere çekme işine omuz vermelidir.

Her türden hırslı şairde, hırslı olmaya da gerek yok, kendini şair sayan, sanan herkeste görülen ortak bir tutum bu. En anarşistinden, doğacıysından, kaosçusundan, en radikal İslamcısına kadar, şiir yazmayı iş sayan, işi sayanlarda gözlemlenen ortak tavrı.

O lütfetti de yarattı ya, ya da –haşa!– Yaratan’ından aldığı gizli izinle üretti ve yeryüzüne kattı ya, bu işi yapmayanların hepsi, adi sıradanlar, bu zenginlik önermesi, bu bağış karşısında derhal ve sürekli el pençe divan durmalı, her şeyi durdurup bir o yaratılan-üretilenleri ululamalı, dünyaya bunların egemenliği için savaş açmalıdır. Bunu fark edip de yapmayanlar hain, bundan habersiz olanlar da en çok birer zavallıdır.

Oysa zavallı olan şairdir ve lütfeden biri varsa, koşullar ve koordinatlar denk düştüğü için bir şiiri okuyan ve de ondan etkilenen kişidir. Onun da kim

Müslim ÇELİK

BURSA’DA AŞK BÖCÜĞÜ

Bursa’da gölgeli bakışlı
bir kız
erirdik gözlerinin elasında
Güneş’li su erguvanlar
Günde iki kez geçerdin Setbaşı’ndan
Salına salına.

Sulara düşen el yazması
ebruli söğüt yaprağı üzerine
şehrin ölgün ışıkları.
– Kara yellere ak yerleri dövende.*

Takarak özlemlerimi iki yanına
kanat zifiri geceyi
diyor, ölürsem götür çöplüğe at.
Ayakların sağlam, yüreğin güçlü, uzak
bir yerdesin Ferhat.

– Ağlayan ormanım akşam yelinin altında.**

* Arkadaş Z. Özger

** Bir Japon masalından

olduğu belli değildir. Yüzü yoktur. Bir yüz belirmeye başlarsa zaten kırsırdöngü başlayacaktır.

Bu durumda ağacın ağaçlığı, kuşun kuşluğu, suyun suluğuyla kaldığı bir dünyada, yukarıda portresini çizmeye çalıştıklarım kıvranmaya devam edecektir.

Mitat Çelik, Müslim Çelik, Ramis Dara, Nuri Demirci, Özlem Tezcan Dertsiz, İsmail Cem Doğru, Melih Elhan, Gültekin Emre, Osman Serhat Erkekli, Yusuf Erten, Emre Gümüşdoğan, Hilmi Haşal, Salih Mercanoğlu, Hüseyin Peker, İrfan Yıldız.

ARZU OLARAK SÖYLEM VE

Mitat ÇELİK

Öznenin gerçeklik karşısındaki tavrı, sözden yazıya geçişte geçirdiği mutasyon, onun söylemini oluşturur. Arzu, olması gerekenle arasında hep bir uzlaşma arasa bile, gizli özne olarak her zaman belirleyen olmuştur.

Bütünselliği içinde özne, verili durumun neresinde durabilmekte, tutunabilmekte, ona istenci doğrultusunda etki edebilmektedir. Tutunabilmeyi özel anlamda kullanıyorum; Öznel bir özne, zorunlu sosyallikten dolayı karşıtına tutunmak, onun üzerinden kendini var etmek durumundadır. Çünkü yazı doğallığın bittiği andır. O, kendisi ve dışından ona katılan bir çok şeyle birlikte meydana gelir.

Merkezin kaydığı, olgusallığın yeniden anlamlandırmalarla etkileşim içinde olduğu, bu doğrultuda zaman zaman özdeş, zaman zaman eşdeş ses özelliklerinin oluşması kaçınılmazdır. Bunun anlamsal karşılığı, anlamın yeniden tepki özelliğidir.

Bir çok düzlemde kendisine bağlanan anlamla ilgilenmeden iki metni ele almaya çalışalım.

A)

III

Zait'in çiçekleri var bahçede
Çiçek koparıp demet yapıyorum senin için
Sen sarhoş olup da
Sızıp bir köşeye uzanınca
Ayaklarından toz toprağı silen benim.

(Eski Mısır Şiiri - T. S. Halman, T. İş Bankası Kültür Yay.,1972)

Şiirin geneli için bir kadının sevgilisine duyduğu aşkın söyleme dönüşmesi diyebiliriz.

İlk dize, başka alternatiflerin olmasına rağmen bir seçime işaret etmektedir. Başka bahçeler ve başka bahçelerde pek çok şey olabilir, ama o; Zait'in olduğu bahçedeki çiçekleri tercih etmiştir. Fakat arzunun gerçekleşmesi için, nesnellikten kopuş anı olan ve öznesi yaptığı kişinin sarhoş olması gerekmektedir. Bu ikilem bir olumsuzluğa işaret etmektedir. Arzunun gerçekleşmesi pahasına kendi iradesini arzuladığı şeye teslimidir. Burada arzu, güç istenci olarak değil, arzunun simgesel anlamda teslimiyetini dayatmaktadır.

Son dizedeki "benim" sözünün üzerine yapılan vurgu, edilgenliğe razı olan ve karşılığında arzuları doğrultusunda hareket eden özne, kendisini nesnelleştirdiğinin farkındadır. Fakat olayın anlaşılabilirliği ve belirleyeni olması bağlamında, gerçekten iktidarın ne'liğini bulanık hale getirmektedir. Sonuç ne olursa olsun bir olayın asli belirleyeni durumundadır.

B)

Yapraklar

Yaprakların yaradılışını okudum
Gazali'de.

ŞARAP

Aşk gerçek değil belki
Yalnızca çocuk gerçek
Çünkü üzüm gerçek değil
Yalnızca şarap gerçek

Belki belki
Tanrının da bilmediği bir gerçek
Bir gün bir şairkarınca
Zamanın sarhoşluğunu içecek

Mehdi, Mesih
Meczip ya da deli
Burulmuş bir üzüm
Ve buruk bir gerçek

Elin kuşlar kaldırıyor,
Bana bu şiiri yazdırıyor
durup dururken.

Durup dururken senin için yapraklar topluyorum
Senin uzun, güzel ayakların için.

Gereksiz uzuyor bu tümce
durup dururken

Yapraklar topluyorum
yaprakları anlamıyorum.

Sokağı dönüyor sesin.

(Yaratım Dergisi – Eylül-Ekim 2004, İlhan Berk)

"Yapraklar" şiiri de, ilk dizeleri itibariyle bir seçime işaret etmektedir. Yaprak, yaradılış, Gazali bilme durumunun peşine düşmektir. "Gazali" üzerine yapılan sessel vurgu ikili anlam taşımaktadır. Çağrışım olarak gazeli de anımsatmakla birlikte, her iki anlamın kesiştiği nokta bilginin peşinde olunduğudur.

İkinci dizelerde bir olay anlatılmakla birlikte, sonucun şiir yazma olarak meydana çıkması bir yanılsamanın neticesidir. "elin kuşlar kaldırıyor" ile şiir yazma arasında duran boşluk, kuşların yol açtığı olayda gizlidir. Onlarca kanat vuruşu, peşinde olunan gerçekliği savurmuş, bilinci arzudan uzaklaştırmıştır. Bu, arzunun ortadan kaldırılması değil, yer değiştirmesidir. Sapmanın anlaşılması için verilen uğraş gittikçe gereksizleşmektedir. Artık eskinin yerini alan arzunun, nesnesi durumuna düşülmüştür. Kendini hayal eden öznenin, nesne karşısındaki gerçekliği, ikilemi içerisinde meydana gelmektedir. Aslında gerçeklik her nasılsa öyledir.

İlk şiirimizde olduğu gibi, ikinci şiirimizin finali de özne-nesne ilişkisine işaret etmektedir. Kendisine yabancı durumun birden özneye dönüşmesi, özneyi nesnelleştirmesi, belirleyeninin bulanıklaşması anlamına gelmektedir. Hal ne olursa olsun "sokağı dönüyor sesin" dizesi, yüzeydeki değil, derindeki gizli özneye işaret etmektedir.

"Gerçeklik nasılsa öyle midir?" demiştik... Öyle kalalım...

Hüseyin PEKER

ALTIGEN

Başkası doğar, insan kendi dalını keserken
sicimle, dünya bağlarını koparıyorken
son gününde, ondan bir önceki..
içe kapanır insan, ceviz kanadında
özel bir dalgalanma gösterir
emredici kuvvetler karşısında duruyorken
tepelenmesi boldur insanın
bir çırpınma, kalp sıkıntısı
bize odaklanmış dostlar karşısında
son söz niyetine başlar sırtta kırıcı bir ağrı
yürek kokusu duyulur, her işin ucunda
başkası doğar, insan kendi dalını keserken

Sevgili Haydar, Hüseyin, Metin
kalbiyle yazan tüm şairler
ısınmak için tur atalım dünyada
denetim masasında buluşalım haftada bir defa
bileklerde biraz zor çarpar kuvvet
kapkacaklar nasıl öter, boş kaldığında?

Boyun çukurumda bir işaret var
göğüs aramda bir adalet
ben kasıklarımından doğan bir kuvvetle yazıyorum
boyun çukurumda şeker gibi bir illet

Yaşlılık düşünce hızında
biz çile odasında yerel ağızlarla
mimarların böceklerden öğrendiği altıgen
geçen yılı zirveyle kapattım
bu yıl denklem tiryakisi biri var sırtımda

Hilmi HAŞAL

KIYI ÇİMLENMESİ

Belki de son bu; çürüyen çimenlerin sancısı; duy
arsız ökçe darbeleri altındaki kıpırtıyı, çileyen tin'i
basıp gitmiş adımların uyuttuğu gezegendir, orada
kimin çocukluğuydu kim bilir, dinle aczini dünün
ve yerine koy yeni resmi, soluksuz çamur eziğini de
bisikletsiz bir çocukluk kalmıştır izin altında; duy
ölümlere terk edilmiş özlereğin gölgesidir siluet
içindeki sararıp solmayı bun tuvaline koy, öyle git
nasılsa okur birileri, inleyen damla birikintisini ayın
balon, uçurtma mağduru harflerin düştüğü çukurda
kırk dokuzluk çocukluğun a-7 sayfa; not et, öyle git
bisikleti çalınmış yılları mahşer bilen çılgın izlere
dokun, ve çürüyen çimenlerin sancısını duy, ısrarla
soğumaktadır karşı ışık, anılara kıyma; dök öyle git
her kıyı karşıya kıyıdır çünkü, gör karşıyı öyle git

çürüyen çimenlerin yerine
çürüyen dalgaları koy istersen
öyle git...

İsmail Cem DOĞRU

KIRMIZI

ıslak bir kırmızı gibi dikenler uğrak
ve ak
resimlerde bir türkü dumanı var
ve har
arıtılmış bir yalanım ben körkütük bir işve

lekese kadar sünepe bu cunta
aldatılmış bir şal içinden al
ve kal
lâl gibi doldur gün içinde mevsimleri
mest içinde dönük bir şad
ve ad

ak bir mezara vur kendini
dudak gibi sar
ve dar
ılık gibi lirik
gibi kadar ünlem
ve körpe bir hayat
esiri ben
ve şen
sen ve şal / içi gülden sonbahar

mevsimlerden şal ve günlerden kırmızı
ak ve yak

Melih ELHAN

SU DAMLASI

yapraktan
bir su damlası düşüyor
yaprağa
mürekkep dağıldı dağılacak
kum donuyor saatin içinde
yine de zaman yürüyor
hafif aksasa da ayağı
çocuklarla buluşuyoruz sabah
bir set çekeceğiz sözcüklerden
nehirin kıyısına
bir yürek
bir de su kabarmasına
iyi geldiği söyleniyor
lütfen setten sözcük çalmayın
şiiir ipliğine boncuk dizerken
sis koşarak geliyor karşıdan
korkmayın, girin içine
düşlerinizi çoğaltır,
kağıt helva arası

su damlası çoğalıyor
yaprağın üzerinde
mürekkep iyice dağılıyor
yaprağın gözyaşları mı
bulutun gözyaşları mı
düşen su damlası

ELEKTRONİK KEDİ

Nuri DEMİRCİ

*Ne zaman bir kedi yavrusu görsem kızımı düşünürüm,
içim yanarak düşünürüm.*

Hilmi Haşal

Setbaşı Köprüsü'nün korkuluklarına dayanmış, Uludağ'ın erimiş kabuğunu sırtlayarak koşturan Gökdere'yle bakışıyor Hilmi Haşal.

Bir avucuyla siyah ciltli, dillerini dışarıya çıkararak kâğıtlarla kabarmış bir ajandanın sırtını terletiyor, ötekiyle de yuvarlanmış bir gazetenin borusunu. Ayağının dibinde, yanaklarını şişirmiş siyah bir çanta var: Sanki görünmez bir gırataya üflüyor.

“– Üçe ayrılırım ben,” diyor, gözünün kıyısıyla bana bakarak, “– Şiir, şiir ve şiir. Bu şiirlerden hangisi, kendi içinde ikiye, üçe, beşe, beş yüze ayrılır bilmiyorum ama, şiir zerrelere uçuşuyor gövdemde.”

“– Şiirden ibaret bir Hilmi'sin yani sen.”

“– Şiir kâğıt bir gemidir ve ben bu geminin güvertesine kurulan kaptan köşkündeyim. İmge limanından koştum, okyanusa açıldım ve artık bir rıhtım özür lüsyüm. Diyorum bazen, ramak kaldı ustalığa, batıp gitmeme yani. Belki de orada, okyanusun ortasındadır, çırıçlıplak yalnızlığın içinde yükselen bambeyaz tül liman; hazanın ve hüznün adası.”

“– İçindeki okyanusa düştükçe, herkes bir ada arar kendine, ey Haşal.”

“– Herkes kendinin adasıdır; sonsuz, ıssız ve çıplak. Şiir sularıyla çevrili ve aşkın kumral yosunlarıyla bezenmiş.”

“– Şiir ve aşk! Aşkta ve şiirden ibaret bir Hilmi'sin demek ki, hem de.”

“– Sadece iki ışık var gökyüzünde; ölümcül aşk biri, öteki aşkçıl şiir. Zamansa beyaz bir bez: Kimi zaman kundak, kimi zaman da kefen. Aslında hem kundak, hem de kefen. İlk celladımızdı; son celladımız da olacak elbet.”

“– Ya Hilmi!” diyorum, “– Öyleyse, şiir din midir: Bir aşk dini? Sen de ümmetsiz bir yalvaç mısın? Yoksa kendine, kendinden çıkacak bir yalvaç mı arıyorsun?”

“– Sen söyle,” diyor Hilmi, “– Aşkta, şiirden ve geveze zamandan başka ne var elimizde? Zaman için, elimizde, diyorum ya, aldırma sen; kurnazlık yapıyorum aklımca: O bizi sahiplenmeden, bize ait kılıyorum onu. Yoksa, asla bizim olmayacak, bizi yok sayan zaman.”

“– Yani,” diyorum Hilmi'ye “– Aşkta ve şiirden ibaret, zamansız bir peygambersin sen.”

“– Bak, bir sevdaya tutuldum ve hayatımın sendelediğini gördüm. Sevda yüzünden sendelenmeye değer diye sendelemeyi göze aldım. Sonra şiir illetine tutuldum ve yalnızlığın şaşkın çisentisini sayıkladım. Zamansa, ah zaman, o bir gökyüzü cumhuriyeti. Yalvaçlığı soruyorsan, diyeceğim şu: Közde gömülüdür nebi yanım.”

“– Sen içine kıvrılmışsın” diyorum Hilmi'ye, “– İçine kıvrılan yalnız âdem, ümmetini sadeleştirir. Ama sen, ümmetinden çok kendini sadeleştirmişsin: Kendini ümmetine katmış da öyle sadeleştirmişsin.”

“– Üstüm başım morg kokusu. Üniformalı karabasanlar basıyor gecelerimi. Kalakaldım burada; durup dururken soğumadım zorba zamandan.”

“– Aşka, şiire ve zamansızlığa böyle asılı kalmışken, söylesene, kaç şiir eder dünyanın darası?”

“– Dünya ha? Hangi dünya? Kum tutulmuş, zaman akımıyor; yalan tutulmuş, gerçek akımıyor; diken tutulmuş, çikem akımıyor, hangi dünya? Faize batmış şölen düzeninde kemirgenlerin dünyası mı? İçi dışı betona, alüminyuma ve naylon kesmiş bir dünyayı mı soruyorsun bana, yoksa, nükleer tapınakların kurulduğu bir çağda, kara öksürüklü bir tanrının

atomlarına böldüğü bir dünyayı mı? Radyoaktif kılıklı şeytan, fason gülümseyerek bulutları çıldırtmış, paçavra bir ozon tabakasını, asık yüzlü gri havayı tepemize asmışken, ne dünyası, hangi dünya? Dev karteller ölüme hissedar olmuş. Hayallere gümrük konmuş. Birileri cennet için cinnet geçiriyor ama, finans kurumlarından satın alıyorlar kutsal genlerini. Bilgişlem terminalleri duygusuz bakıyor zamana ve kanlanıyor disketlerin gözü. Böyle bir dünyanın darası şiirle ölçülebilir mi?”

“– Tanımladığım dünyada tam bir elektromanyetik karayel fırtınası estiriyorsun.”

“– Evet”, diyor Hilmi, “– Böyle attı dünyanın dikişleri. Ve böyle bir dünyaya elektronik bir yalnızlık olarak eklendim ben. Yine de varım ve meteor yalnızlığıma dokunulmasın istiyorum. Dal içinde kımiltısız bir yaprak gibi yalnızlığıma ısınıyorum. Avucumda terli bir bilet var ve ben son otobüsü beklerken beynime bomboş duraklar yerleştiriyorum. Seziyorum: Ben sadece bir yol boyu notuyum.”

“– Pazar kalabalığına ya da üstü örtük bir çarşıya karışmış gibi görünsen de, saydam bir yalnızlığın var senin,” diyorum. “– Mahşersin sanki: Stadyumundaki maçı bitirmiş, pasajındaki sinemayı dağıtmışsın ama, asıl mahşeri içerde bırakmışsın. Sen, sahanın çim sulayıcısı, sinemanın makinistisin; oyunu ya da filmi geriye sarmak için, soyunma odalarındaki askılara ya da makine dairesindeki çarklara kendini takıyorsun. Daha, gazoz şişelerini toplayacaksın; daha külâh yapılmış kesik biletleri; daha, alkışların ve atılmış kahkahaların ölü kanatlarını; daha, içe ağlananlardan dışa taşanları toplayacaksın. Daha, localara bakacak, tutmuş ve tutulmuş ellerin, ölmüş öldürmüş aşkların çetelesini tutacaksın. Localara, kendi locasından bakacaksın. Locan kuytu, locan loş, locan kırmızı kadife. Alev yani, yani kenara çekilmiş yalaz.”

“– Faiziyle yatırdım ölüme dünyayı, yeryüzüm eksildi. Bunca yalanla beslenen yapay tufanın içinden, naylonsuz, polyesteriz, bioniksiz, elektronikiz en yalın halimi damıtıyorum söze. Ama, sanki elektronik cam çalınları atmışım ya da bunalımlı bar çığırkanlığı yapmışım gibi bakıyorlar yüzüme. Ağzıma dönüyor sözüm. Oysa söz ağza dönmez.”

“– Biliyor musun, kenarda kalmak yaraşiyor ruhunun yalın haline.”

“– Yüreğim çöllenmeye karşı direniyor, söyleyecek sözlerimin çoğalmasından anlıyorum bunu. Ara sokaklarımın damarları tek tek tıkanırken, kanserli sokaklarımın kaşları, bıyıkları dökülürken, sokaklarım çöp bidonlarıyla yaşlanırken, sevdamin arka sokağında kurulan semtin bana karanfiller takmasından da anlıyorum. Ama, hızla öldüğümü de seziyorum.”

“– Bin yüzlü anlama bakıp yazdığın kül defterler bizim ipucumuzdur. Biliriz ki ip de sensin, uç da; uçtaki düğüm de. Öyleyse, hangi dilde yangına Haşal denir? Ki, başka dillere çevrilirken, Magma diye çevrilir?”

“– Magma ya da ceset! Her aşkta bir ceset çıkar ve bin bir masal. Dünya cesedim için bir mum yakmış, Tanrı da üflemiş muma; benim dünya diline çevrilmiş halim bu.”

“– Dudaklar senin dudakların, soluk da senin soluğun; bunu biliyorsun değil mi?”

“– Ben beni kayırmadım hiç. Not olsun katilime: Ölümlüyüm, ihtiyacım yok sana. İşte, soluğum kuduz duman. Bulanık çölde sam sığağı. Zamanın camını kaplayan, üzerine cehennem yazılacak buğu.”

Duruyor, eksikliği fark ediyor ve ekliyor:

“– Bazen de ateşböceğinin büyü ülkesinde şiir olup tüten duman. Ama bilmiyorlar: Mum eridikçe vardır ve susmak konuşmaktır.”

Ağaçsız ormanında bir ağacın arkasına saklanıyor birden. Bir çağla ağacı olduğuna inanmamızı bekliyor. Bahardan yana durduğunu belli etmek için, hiç değilse, yeşil kalacak meyveleriyle bir erik ağacı sanılmak istiyor. Ormanından uzakta, arkasına saklandığı ağacı da sakladığı yerde; hiçbir yere

yaşlanmayan, yaşlanmayan ve tipiye tutulmamış yanıyla saydamlaşıyor ve dallarına dişi bir yılanın dolandığı yapraksız bir elma ağacıyla kalakalıyor köprü'nün orta yerinde.

“– Aşkımı aşta, kendini de kendinde tutmuşsun.” diyorum “– Yani aşkı içinde, içini aşta.”

“– Açıkta üşüyor aşklar. Gizli ve sıcak kalsınlar diye örttüm üstlerini.”

“– Bu yüzden mi yazamadın bir gülün ağlayan kasıklarını?”

Sözü sözsüzdü, suskunluğuna mim koydum. Sonra,

“– Sıcak sözcükler damırtirken kılavuzsuz aşk göğü, birbiriyle olgunlaşan yalnızlardık biz.” dedi.

Bizine de mim koydum. Koydum ve gördüm ağaçsız ormandaki hiçliğin fundalığını.

“– İki yumruk gibi duruyorsun önümde, Hilmi; hangi elinde saklısın?”

“– Ah, benim efendi ömrüm, pürüzsüz klişem. Ah, benim kalıptan çapaksız çıkmış hoş ürün ömrüm; standartlara uygunluğum: Yeterlilik belgesi, kalite belgesi Sisyphos ömrüm. Evim, işim, mesaim, harcırahlı arazilerim. Ah, benim sekizden on yediye yuvarlanan, çapı bozulmaz uysal çemberim. Birinde o var.”

“– Sen hangisindesin?”

“– Ben mi, yoksa biz mi?”

Parmağımı göğsüne doğru uzatıyorum. Gazeteyi ve ajandayı korkuluğun üstüne koyup ellerini açıyor ve avuçlarındaki boşluğa dolanan sarmaşık ormanını; uğuldayıp duran fırtınayı gösteriyor ve sormadan soruyor:

“– Sen söyle, hangisindeyim?”

Gözlerine bakıyorum ve,

“– Kim kimi anlardı, acılar olmasa.” diyorum.

Omuzlarını silkiliyor, “– Düşler de su alır.” diyor.

“– Bakışsız kalmak bize göre değil, belleksiz kalmak da.”

“– Kaçacak gece aradım, sığınacak söz. Geceye yaklaştım ama, ne sözü bulabildim, ne de hüznün rengini.”

“– Hepimiz ölüm kadar yalnızız.”

“– Ve biz, vampir dünyaya sunulan kanız.”

“– İçin için yanyor dinamitin kalbine doğru inen fitillerimiz.”

Susuyoruz ve o anda Gökdere'nin sesi duyuluyor. Bu kısa sessizlikte, kendine doğru konuşan Hilmi'nin,

“– Sordum bazen, ben mi haklıydım, beni sevmeyenler mi?” dediğini duyuyorum.

Onu sevmeyenlerin kimler olduğunu bilmiyorum.

Köprüden sarkıyor, köprü'nün altını görmek ister gibi sarkıyor.

“– Size ait değil, bana da ait olmayan cismim.” sözüyle telaşlanıyorum. Onu sırtından tutup geri çekebilecek sözcükler arıyorum:

“– Bak şimdi,” diyorum.

Duymuyor.

“– Doğanın lanetli lekesiyim. Kendine çürüten çimenim. Nereden damlıyorsam sarı bir damlayım ve damlanın düştüğü yerin çok ötesindeyim.”

“– Bu kadar değil.” diyorum. Duruyor.

“– Aştan ve şiirden ibaret olan bir Hilmi, gövdesine zül, habis bir hücreye, sancıdan ve hüzünden oluşmuş bir dokuya mı dönüştü? Ola ola zamana zarar utkusuz bir ufkun önüne dikilmiş, isli ve yılgın ve mat bir duvar oldu, öyle mi?” diyorum.

“– Artık çekiliyorum hayal malikânenizden, mahşerime geçiyorum.”

Bakışıyoruz.

“– Artık hiçlik yıldızına düşer adresimin gölgesi; o en serseri gezegene.”

“– Nedir elindeki o gazete?” diye soruyorum birden. Şaşırıyor. Şaşkınlığından yararlanarak devam ediyorum:

“– Sen ne yaptığını biliyor musun? İçinde bir define var ve sen dışına, sadece bu defineyi çıkarırken kazdığın toprakla kazma

ve kürek seslerini atıyorsun. Yani cürufunu, yani küflerini. Ve senin bu olduğunu sanmamızı istiyorsun.”

“– Define mi? Ne definesi, neyi kazıyorum ben? Kendine ulaşmak sözü sadece bir taslak; bunu bilmiyor musun? Aşağılık, mayası ekşi bir benle tolaşmayı göze almak.”

“– Bir yanından itiyorsun belki hayatı ama, bir yanından da deliler gibi çekiyorsun onu kendine.”

“– Yenilmeye gelmişim, siperlerimi terk ediyorum teker teker.”

“– Elindeki gazeteyi sordum. O da hayatın ucundan sarkmış bir bağ değil mi?”

“– Gazeteler yaşam için yalnızca anı.” diyor öylece, neredeyse asılı dururken,

“– Aracısız gideyim, diyorum ama, olmuyor. Satılık ada var mı, diye bakındım ilanlara. Bulabilseydim, adisyonumu verin, diyecektim, doydum zamana. Ama, çırılçıplak yaşam, ilanların dışında sürüyor. Al bak, her biri işportaya düşmüş bir sürü ilişki. Sözü devreden çıkaran paslı bir ağın parçası bunlar. Borsa mandalina yapışmış elleriyle çalıştırıyorlar ölüm telsizini.”

Ucundan tuttuğum ipi yumağa dönüştürüyorum ve oyalamaya çalışıyorum onu:

“–Yaşam, o bir gümüş; kararmadan parlatılmıyor.”

“– Açmadan ezilmiş tomurcuktan bilirim: Bak şimdi ben burada bir balkon çiçeğiyim. Böyle durunca korkulacak yanı kalmıyor sokakların. Bir de güneşe dönebilirsem yüzümü, açılacak içimin buruşukluğu. Şimdi yağmur yağsa, benden mi yoksa gökten mi türer bilmem, buraya bir gök çiçeği dikilir, eğilir o da, gözlerini ovuşturan ağaçlara, saçlarını tarayan dallara ve Gökdere'ye bakar.”

“– Arınamıyorsun paslı yağmurlardan.”

“– Bütün gün konuşur camlarımda, ben susarım. Ağu yutarım ve harabeye döner içime döşenen sokaklar. Artık her yağmur, o paslı yağmurdur. Hayatımın camına işler salyangozun gümüş izlerini.”

“– Tamam, ama şunu unutma: Ölüm ihanettir.”

Ağırlığını parmak uçlarından tabanlarına kaydırıyor yavaşça ve, “– Ölüm, şiire de bulaşır bir gün ve yalnızca bir şair taslağı bırakır geride.” diyor.

İlk defa görüyormuş gibi, elinde tuttuğu ajandaya, gazeteye ve ayağının dibinde duran çantaya bakıyor. Gazeteyi koltuğuna sıkıştırıyor ve ajandasını açıp dipten başa, sayfalarını hızla çeviriyor,

“– Dünya not tutma yeri yalnızca, anlamadınız mı bunu?”

Yanına yaklaşıyorum, köprü'nün korkuluklarına dayıyorum dirseklerimi ve,

“– Çok sevmek çok yalnızlıktandır. Yeryüzü yalnızlığını, elektronik yalnızlığını, meteor yalnızlığını seviyorsun sen.” diyorum.

“– Işık da ışsızlık da bir, sevişirken ağlaşan kedilere. Benim için başka bir cehennem olmayacak.”

Çantasının sapını kavriyor. Doğrulurken:

“– Bir tek kızıl tel yok sakalımda, herkes benim kızıl sakallı olduğumu söylüyor.” diyor.

Gökdere'ye ve bana son defa bakarak yürürken, önündeki boşluğa söylediklerini duyuyorum:

“– Şah bir hiçken her hamle acı verir.”

ÇIKTI

VEFALI DOSTLARIM ŞİFALI OTLARIM

Ramis DARA

Alfa-Aktüel Yayınları

* Altıparmak Cad. Burç Pasajı, 34 Osmangazi BURSA

* Alemdar Mah. Ticarethane Sok. Onur han 53/2 Eminönü İSTANBUL

İrfan YILDIZ

SESSİZ SEVGİ

1.

kaç senedir
aynı sessizlikle
seviyorum
seni
sözcükler bedenlenmeden duruyor
birlikte bakmamışlığımız
denize
maçın perde arkasını
sana söylemeden

2.

kaç senedir
aynı sessizlikle
konuşuyoruz seninle
sözcüklerin üçüncü
anlamaları
üzerinden
aynı hizada tutuyoruz
gözlerimizi
sıradan şeylerin
düzeninden

3.

kaç senedir
dokunmatik
alarm
kullanıyoruz
hayata
karşı
kaç senedir
hayatın
dışında
tutuyoruz
her şeyi

4.

ben seni boşlukta sevdim
boşluk olarak sevdim seni
hiçlikle boşluk aynı şey değil
boşluğunu hissediyorum çünkü

5.

ben seni ne kadar sessiz sevdim
öyle özenli sevdim ki
yalnız kendime sakladım sessiz sevmeyi

Özlem TEZCAN DERTSİZ

GAM

la

la-lesi çabuk solan bir mevsimin,
imlası yanlış, yazısı kötü aşkların şiirleri

kalbinden korkan erkekler alkışlıyor
kozmetik gülüşlü kızlar senfonisini

'sessiz arka bahçeler' arıyor inatla hâlâ
az bilinen şarkılar, sözlerimdeki e-la

Salih MERCANOĞLU

NEHİR

6

ne vakit seni görsem
ürkek dil, yitik an

suyu çekilmiş ağustos
kirden ağarmış zaman

birkaç kelime bir tebessüm
çocukça bir oyundan

öyle akıyorum peşinden
doymaya, çoğalmaya aldırmadan

7

kahramanı yok artık bu dünyanın
sana sarıldıktan sonra devlet
şimdi metal bir çark çeviriyorsun
dikkat et!

değil mi ki bilgi de bir şehvet
söküp at, dingin kal, vahşeti kavra
sözden önce vücuduna ulaşan gücü dinle
seyret!

yer dediğin göğün içinde
ve nedir aşk suskun bir kâinattan başka

bu yüzden sessiz kalalım
daha çok sessiz kalalım.

NİCHOLAS'IN PORTRESİ

Gültekin EMRE

Sami Baydar'ın şiirinde ne bulduğumu hep düşündüm. Beni onun şiirine çeken bir şey olduğunu biliyorum, ama bunun ne olduğunu bilmiyorum. Şiirindeki yenilikçi yapı mı, sadelik mi, her kitabındaki bağırmayan özgünlük mü? Bilmiyorum, ama başından beri özgün bir şiirin yolunda yürüdüğünü biliyorum. Yayımlanan şiir kitapları *Dünya Efendileri* (1987), *Yeşil Alev* (1991), *Dünya Bana Aynısını Anlatacak* (1995), *Çiçek Dünyalar* (1996), *Varla Yok Arasında* (2003) yer alan şiirlerinde dünyaya farklı bakan biri var karşımızda, bunu da biliyorum.

Onun sorunu dünyayla: Üç kitabının da başlığında “dünya” sözcüğü geçiyor. Dünyayı şiirle kavramaya çalışıyor doğal olarak ve şiirlerinin özgünlüğü şiir kitaplarının başlığıyla başlıyor: “*Yeşil Alev*”, “*Çiçek Dünyalar*” gibi.

Sami Baydar'ın son şiir kitabı *Nicholas'ın Portresi*'nde “*Duygu Yaraları*”nı kanaviçe gibi işliyor dizelerine: Onun şiirinde “Çimen yeşili”dir siyah çerçeveli gökyüzü. “tek bir tane yıldız” vardır, o da “çam ağacı yıldızı”dır unutulmuş saflığıyla. Kafeslerdeki hayvanların acılarına ne kadar da yabancıyız bu eksik gök altında! “canavarca” bulduğumuz dilleri de çok uzak bize, onlarla bu nedenle anlaşıyoruz bir türlü. İletişimsizlik hepimize ne çok şey kaybettiriyor! Çoğumuz gülmeyi bile unuttu hayatın zorlukları karşısında. Bazılarımız ağlarken gülüyor; yalnızca ağlarken! Sanki birilerini sevmesek, daha mutlu olacağız. Sevmek acı veriyor ya, bu mutluluk mu acaba? Mutluluk kolayca bulunan bir şey mi? Onu ömür boyu aramıyor muyuz? Mutluluk yolundaki “Acı artık varlığıyla güzel” değil mi? Acı üstün gelirse yaşamımız daha bir anlam kazanmaz mı? Hani o içe işleyen ve hayatımıza yön veren kopkoyu acı! Buna karşılık sevgi neyi öğretir, neyi gösterir insana “karanlık siyahtır ve gül kırmızı”dan başka? Daracak dünyayı birileri zindan etti başımıza, karmakarışık duygularla kala kaldık ortada, karman çorman bir hayatla. Dünyadan bile isteye kim vazgeçebilir ki? Acılardan ve anılardan kim kopabilir ki? İnsan sevdiğinden “saati gelmemiş bir ölüm gibi” ayrı olsa da, kim diri diri gömülmek ister sevdiğinin özlemiyle yanıp kavrula kavrula.

Dünyayı seviyor Sami Baydar: “kalpten seviyor”. Onun oyuncağının adı “dünya”dır aslında. Gördüğü rüyayı denize salan, çünkü “Hatıra, dünyadaki susan çocuk”tur ne de olsa. Dünyanın gördüğü rüyayı sevdiğiyse yorumlamaya da çalışan bir şairdir, o. Dünya bir düş görüyor, bunu da Sami Baydar'la paylaşıyor, o da bizimle. Ya da tam tersi oluyor: Ya da “*Dünya gözüyle / bir eski suluboya. / Dünya gözüyle / dünya.*” İşte buradaki dünya biraz çocukça, biraz da korkulacak gibi değil baksanıza! Biraz daha ilerleyelim dünya üzerine: “*Dünya / Nicholas'ın / portresi*”dir, bir kitap kapağı, rengini unutmuş suluboya bir resim. Yaratılmanın başlangıcına doğru bir yönelim, sıfır noktasında nefes alma belki de onun yazdıkları.

Kendisi resim de yapıyor Sami Baydar'ın, öyküler de yazıyor şiirin yanı sıra. Bitkilere tutkun bir şair o, kosmos'a da, kalbi dünyanın doğum gününe kilitlenen. Okumanın rüyaya dönüşmesi, bir buluta ağın “Buz” gibi “Büyük” bir “Ev”, “Geri Dönüş”ü olmayan “Dağ”a bakan-açılan-bir “Pencere”. “Nişanlı”dır “Aşk” “Kar”la, “Büyükbaba”nın zamanında büyük bir “Buluşma”yı dileyerek zamanla. “Dünya

Emre GÜMÜŞDOĞAN

GÖL MEVSİMİ

basınca al
açaray'ın düşünüy,
şuncacık hazirana
yatak olur göl

gölgesine uzanıp
yumar söğüt kendini;
mızımızlanan sandalın
gözü derin sularda...

nilüfer bana benzer:
gölgesi küs güneşe!
ne suya tutunuk
ne toprağa yar...

bitince göl mevsimi
içimin poyrazında
batar sözcükler...
çini-çiçek zaman
bile artık söylence!

kalırız öyle-
tenimizde ay kiri
göl ve ben!

Gözüyle” görülen, yaşanan büyük “Paranoya”, işte orada duruyor “*Nicholas'ın Portresi*”, var mı alan?

Sami Baydar'ın şiirindeki ince ironi kendini hemen ele vermez, dikkatli olmak gerekir. Ses de öyle. Yinelememiş gibi duran bir sesi var onun: Örnek mi? İşte: “*N'olur ismini söyle bana / yıldızlara bir isim verir gibi / insanların verdiği / bir isim.*” Bu dört dizede “isim” sözcüğü üç kez yinelenir ve hepsi de farklı anlam içerir, çağrışıştır. Dilini böyle farklı çağrışımlarla zenginleştiriyor Sami Baydar.

Alışılmış bir şiir yazmıyor Sami Baydar, bilinmedik bir şiir de yazmıyor, ama farklı bir şiir yazıyor: O, bana göre, özgünlük avcısı değil, illâ yenilik olsun kaygısında da gözüküyor. Onun derdi dünyayla. Dünyayla hesaplaşıyor kendi üslubunca. Onun sorunu bizimle değil, evrenle, yaratılmayla, doğayla ve dünyada olup bitenlerle; bir yerlerden dönüp bakıyor bize. Bu onun siyasi bir şair olduğunu kanıtlamaz, ama sanki acının yumağını çözüyor durmadan, yeniden acıyla yoğrulmak için.

Sami Baydar, *Nicholas'ın Portresi*, YKY, Temmuz 2005, 60 sayfa.

ŞİİR VE İKLİM (9)

Yusuf ERTEN

“yağmurun kuşattığı şehir, şehrin kuşattığı saat
ve camdan bir duvarda şehit düşen at”

Lina Salamandre

Bu camdan duvar bana “uzaklığı” hatırlatıyor: medeniyetle söz arasında ortaya çıkan uzaklığı... Göçebe kültürünün vazgeçilmez motiflerinden biri olan “at”ın yerleşik hayat içerisinde kendini koklayarak dayandığı camedânlarda kırılışını... Acaba onu mu anlatıyor şiir? Ya şair... Şairin anlattıklarıyla şiir(in)in anlattıkları arasında her zaman bir mesafe vardır... Ya okurun anladıkları! Üç ayakla girilen bir anlam bulma oyununa dönüşünce şiir, ortada bütün kırıklıkları üzerine alan bir hayal gezinip durur. Dikkat edin Türk okurunu ilgilendiren hep şiir olmuştur; şair olmamıştır: Bunun böyle olduğu bilindiği için -belki de- halk şairleri kendi isimlerini son dörtlüğe sindirme ihtiyacı duymuşlardır; sadece halk şairleri mi? Divan şairleri de... Kasnağı serbest koşuğa dayalı modern şiirde şiirin içerisinde şairin adının geçtiği durumlar zaman bakımından bir ustalık evresine yaslanır... “Resimli Ahmetler Tarihi” (Ahmet Erhan)... Şairin adıyla başlayan şiirler de var: “Ben İsmet Özel / şair kırk yaşında” ... Belki de bu yüzden şairlerin fotoğrafları şiirlerini bastırarak bir kararlılıkla dergilerde bunca yer bulmaya meyilli oturuyor. Yıllardır belli bir düzeyin üzerinde şiirlerle bizleri buluşturan, nice insan var ki sureti gözümüzün iştahasına kapılmaz: İzzet Yasar’ın, Sezai Karakoç’un, Cahit Koytak’ın, Ebubekir Eroğlu’nun, Nuri Demirci’nin, Emirhan Oğuz’un, Serdar Ünver’in, Tahir Abacı’nın, Halim Yazıcı’nın, Muzaffer Kale’nin... Halkımızın çoğunun zihninde yıllardır misafir ettiği kırık dökük dizelerin failini soracak olsak çoğu buna sağlıklı bir cevap veremeyecektir. Bütün bunların yanında gerek üslubuyla gerek temas ettiği konularla yazdıklarının arasına adını da sızdırmış şairler (bir kısmını sevmezsem de) vardır. Nâzım Hikmet, Faruk Nafiz Çamlıbel, Asaf Hâlet, Ece Ayhan, Ahmed Arif, Can Yücel, Sezai Karakoç, Ergin Günçe, İsmet Özel, Haydar Ergülen, Sunay Akın, küçük İskender, Osman Olmuş, ah Muhsin Ünlü... Bu isimlere sizin de ekleyecekleriniz olacaktır... İmzalarının üzerini kapasak adları elimizin üzerinden okunur... Bana mı öyle geliyor yoksa! Ben son dönemde şiir bilgisinin olduğuna dair cesur senetlere rastladım... Yiğilerek ilerleyen ve gelişen bir bilgi... Modern şiirin imkânlarını kullanarak, okur dairesinde beklediği ölçüyü aşan bir karşılık bulanlar iyi yolda olmayanlardır. Çileye talip olmak şiirin doğasında var; şiir ne zaman ki bu doğadan kopartıldı – aklındaki misketlere değil de cebindeki misketlere güvenerek davranan ve “oyun” a girmeye cür’et edenlerle tanışmak

zorunda kaldı... Son tahlilde Attilâ İlhan’ın roman karşısında şiiri “oyun” a benzetmesi yadırganacak bir durum değil. İslamiyet öncesi Türk şiirinde şairlere verilen isimler (Şaman, Kam, Baksı, Ozan)’den biri de “Oyun”dur... Modernizmin, tren raylarını yerle yeksan ettiği yaşama biçimleri var... Her şeyin görüldüğünün ötesine taşmamak için bir cesaretle donatıldığı bir dünyada vakti saat kulelerine bakarak anlamak bizi yanıltabilir... İki genç, vitrinde bir gelinliğe bakadursun... Gelinliğin arkasında kumaş var, naif eller... Çukurova ve pamuk; başlık parası kazanmak için tarlaya giderken traktörün üzerinden düşmüş biri var. Gerçeklik, gösterilenin arkasını görebilmek ve gösterebilmekle başlar. İdeolojisiz insan yoktur; kılık kıyafetimiz, tavrımız bir tarafa; yapamadıklarımızla da bir ideolojinin mürettebatıyız... Bazen adını bilmediğimiz, öldükten sonra adına konan ödülleri görmediğimiz bir ideolojinin. Bütün sıkıntı “j” harfinden kaynaklanıyor dersem anlaşılabilir mi? Tanzimat sonrası Türk Edebiyatı Batı’yla ilişki içine girmiştir... Batı; Fransa’dır... Bu “j” harfi or(a)dan mı geliyor acaba!? Kendini bilen bütün şairler şunu da biliyor olmalı: Dünyanın en güçlü, kararlı, haklı ve sonucunu boynunda taşıyan girişimi dil üzerine yapılır... Dil yoksa; silah yok, ilaç yok, merhamet yok, ekmek yok! Bütün sıkıntı, dilin öğretilen bir şey olduğuna inanmaktan kaynaklanıyor; oysa dil, öğrenilen ve kendisini öğreten bir şeydir. Okullarımızda İngiliz dilinin okutulması neyle açıklanabilir. Sadece İstanbul’daki kütüphanelerde 33.000 (otuz üç bin) divan var; bu topraklarda yaşayanların, yahut bu topraklara komşu olanların yazdığı... Herhangi bir lisede Fansızca dersi veren bir öğretmen Rimbaud, Gerard de Nerval, Paul Verlaine, Max Jacob, Robert Desnos, Paul Eluard, Alain Bosquet... bunca isimden hangisini biliyor! İnsanın burnunu, yüzünü, sesini değiştirebilen bugünkü medeniyet, insanın bakışını değiştirebiliyor mu? Cimri insandan şair olmaz, öyle düşünürüm ben ve bu sözü söyler söylemez Aziz Nesin gelir aklıma. Bir dostum: “Zamanım olsaydı daha kısa yazardım.” der.Yoksulluğunu idareli kullanmakla ömür boyu geçineceğini zanneden şairlerin kaçının şiirinde cenaze törenlerinde fıkra anlatmaya cesaret edebilen bir özne var. Günümüz şiiri özneyi dışladı; nesnelere yaslanmayı seçti. Şiirlerdeki özneler daha çok birinci tekil şahıslardan oluşuyor. Edebi metinler, sadece şair/yazarların kendi yüzlerini seyredebilecekleri, can sıkıntısından yapılmış birer ayna olmadığı gibi fantezi vadisi de değildir. İyi şairler susunca yeryüzü konuşmaya başlar: “sustum. Yeryüzü olacağı gibi olsun” (Birhan Keskin)

Yayın Yönetmeni	: Ramis DARA	Yazışma Adresi	: Ramis DARA P.K. 68 16361 Ulucami - BURSA
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Melih ELAL	Katkı Payı	: 15 YTL
Yönetim Yeri	: Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Blok, D: 3 16140 Nilüfer - BURSA	Posta Çeki	: Hilmi HAŞAL adına 584893 numaralı hesap
Yayın Danışmanları	: İhsan ÜREN, Hilmi HAŞAL, Serdar ÜNVER, Nuri DEMİRCİ.	Dizgi	: Emel COŞKUN
Dağıtım	: Pentimento Art Shop (0212 2933959)	Baskı	: Özsan Matbaacılık, İzmir Cad., No: 221 - BURSA
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın.	Elektronik Posta	: akatalpa@hotmail.com
			: ISSN 1305 - 7685

Şiir ağırlıklı aylık edebiyat dergisi Akatalpa (www.akatalpa.com) Ocak 2000’de Bursa’da kurulmuştur. Ticari amaç gütmeyen için yazarlarına telif ödemez.